

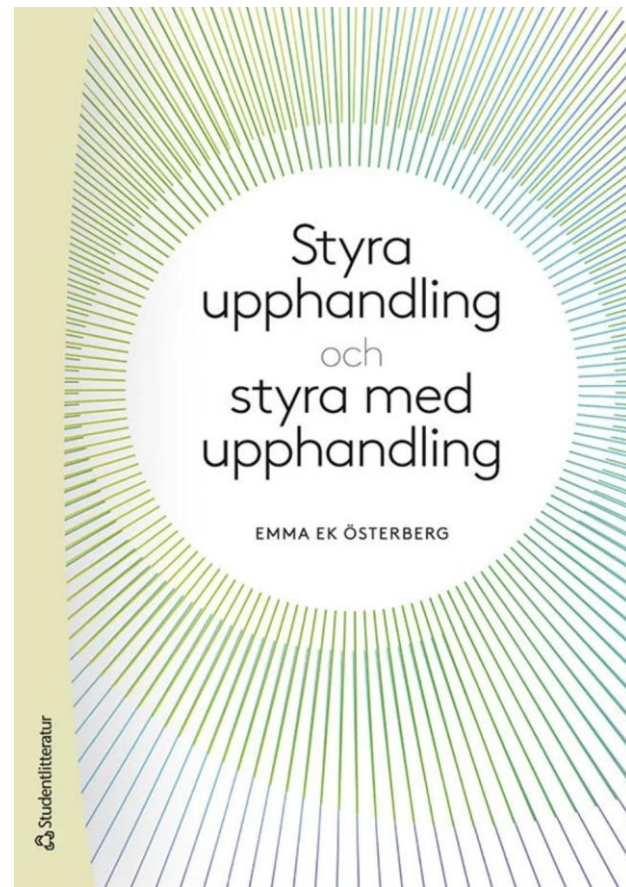

GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Offentlig upphandling som styrinstrument: utblickar och framtidsspaningar

Emma Ek Österberg

AES forskardag 2025-01-15

Detta kommer jag prata om:

1. Varför ska vi tänka om offentlig upphandling?
2. Upphandlingspolitik i förändring
3. Styrningsutmaningar i praktiken
4. Blick mot framtiden

900 000 000 000

17 %

17 000

7 av 10

35-60%

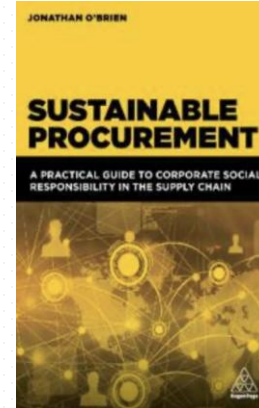

Bild från Upphandlingsmyndigheten: upphandlingsprocessen

Regelverk och historik

4 kap. Allmänna bestämmelser

Principer för offentlig upphandling

1 § Upphandlande myndigheter ska behandla leverantörer på ett likvärdigt och icke-diskriminerande sätt samt genomföra upphandlingar på ett öppet sätt. Upphandlingar ska vidare genomföras i enlighet med principerna om ömsesidigt erkännande och proportionalitet.

2 § En upphandling får inte utformas i syfte att undanta den från lagens tillämpningsområde och får inte heller utformas i syfte att begränsa konkurrensen så att vissa leverantörer gynnas eller missgynnas på ett otillbörligt sätt.

3 § En upphandlande myndighet bör beakta miljöhänsyn, sociala och arbetsrättsliga hänsyn vid offentlig upphandling om upphandlingens art motiverar detta.

Konkurrens

Icke-korruption

Mer för pengarna

"Paradimskifte"

- Från lagtillämpningsperspektiv till strategiska perspektiv
- Fokus på förhållningssätt och tillämpning lokalt
- Upphandling som policyinstrument

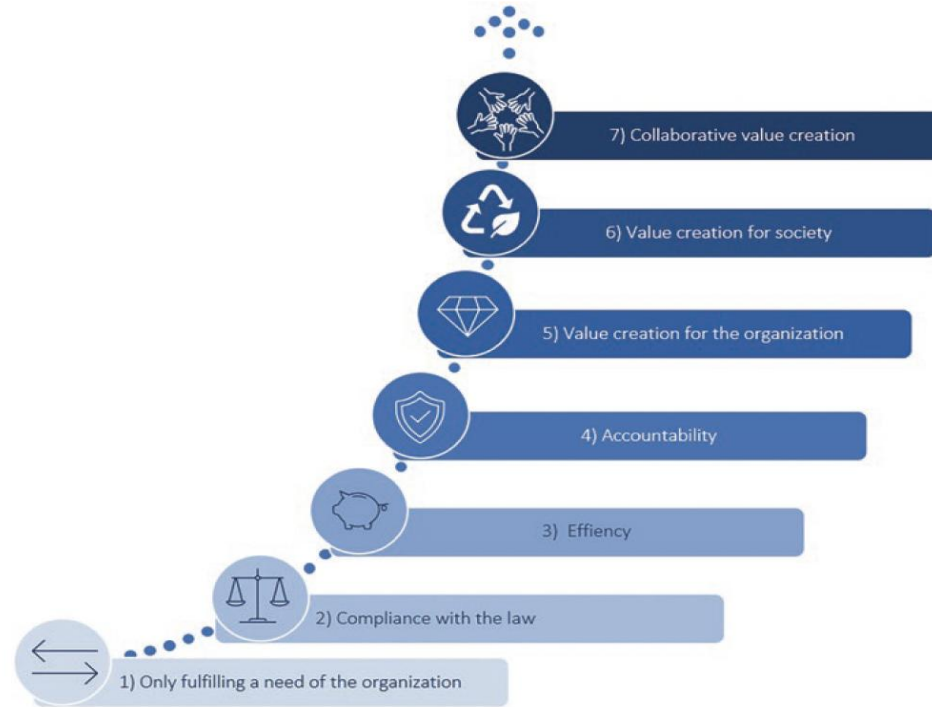
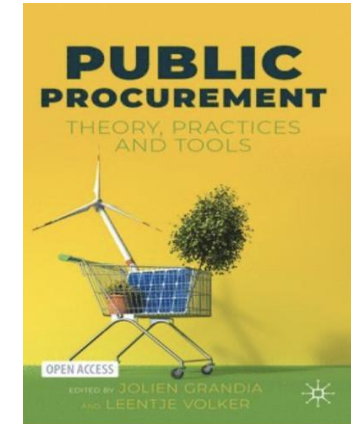

Figure 1.2 Seven stages of public procurement development (based on Telgen et al., 2007)

PUBLIC MANAGEMENT REVIEW
<https://doi.org/10.1080/14719032.2024.2413100>

Enhancing strategic public procurement: a public service logic perspective

Andrea S. Patrucco^a, Kathi Kauppi^b, Carmela Di Mauro^c
 and Fredo Schotanus^d

^aDepartment of Marketing and Logistics, College of Business, Florida International University, Miami, USA; ^bDepartment of Information and Service Management, School of Business, Aalto University, Espoo, Finland; ^cDICAR, University of Catania, Catania, Italy; ^dDepartment of Law, Economics and Governance, School of Economics, Utrecht University, Utrecht, the Netherlands

ABSTRACT

This paper introduces a special issue focused on strategic public procurement from a public management perspective. It articulates the goals, key dimensions, and challenges inherent in strategic public procurement while contextualizing the articles featured in this issue. To advance the field and strengthen the integration of public procurement and public management literature, we propose adopting the Public Service Logic (PSL) framework. PSL provides a comprehensive approach to reframe public procurement, shifting it from a focus on legal compliance and cost-efficiency to achieving broader strategic policy objectives, including fostering innovation, environmental sustainability, security, and social inclusion.

ARTICLE HISTORY Received 13 March 2024; Accepted 27 September 2024

KEYWORDS Strategic procurement; public procurement; public service logic; strategic societal goals

Introduction

Public procurement is a fundamental element of government operations, encompassing

Grandia & Volker (2023) Public Procurement - Theory, Practices, and Tools

Consequently, we define strategic public procurement as *'the deliberate use of procurement resources and processes to achieve both public management and public policy-driven goals'*. This definition underscores the dual role of procurement: it must meet immediate organizational needs while simultaneously advancing broader policy goals. Strategic public procurement transcends the traditional focus on legal compliance and operational efficiency, positioning it as a crucial instrument in public governance for addressing complex societal challenges, stimulating economic development, and enhancing public value – all while maintaining core objectives such as legal compliance and operational efficiency (Patrucco et al 2024).

Ökad komplexitet: värden, mål, krav, regler

Många potentiella mål

Rättvis handel, sunda offentliga affärer, kostnadseffektivitet, miljömål, sociala mål, innovation, klimat/fossilfrihet, cirkulär ekonomi, ökad sysselsättning, jämställdhet, tillgänglighet, social inkludering, fattigdomsbekämpning...

→ **Många potentiella intressenter**

→ **Många potentiella krav**

Vad, när och hur **avgörs lokalt**, i varje upphandlande organisation
Vad förklarar implementering(sproblem)?

Regler/normer, organisering, individer

Lagrädsremiss

En skyldighet att beakta vissa samhällsintressen vid offentlig upphandling

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 16 juni 2022

Ida Karkiatinen

Mikael Pauli
(Finansdepartementet)

Lagrädsremissens huvudsakliga innehåll

Regeringen föreslår att det ska införas en skyldighet att vid offentlig upphandling beakta klimatet, miljön, människors hälsa, djursorg samt sociala och arbetsrättsliga aspekter, om upphandlingens art motiverar det. Vidare föreslås att upphandlande myndigheter och enheter dels ska besluta om riktlinjer för hur nämnda intressen ska beaktas, dels för varje upphandling ska dokumentera sina överväganden om huruvida ett visst samhällsintresse ska beaktas och, i förekommande fall, hur skyldigheten har fullgjorts.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2023.

Strategisk upphandling som medel

- Förhållningssätt (ett sätt att se) och arbetssätt (ett sätt att göra)
 - Upphandlingsfrågorna ska lyftas från operativ och taktisk nivå till strategisk
 - De ska kopplas till organisationens mål (inspirerat av inköpsstyrning i privat sektor)
 - Tvärfunktionella team och kategoribaserat
 - Systematik i uppföljning
- En uppsjö tekniker

Förenkling? Breddat regellandskap och växande "infrastruktur"

Upphandlingspanelen

Klimatmålsarbete Upphandlingspanelen

produkters klimatpåverkan som anbudsgivare lämnar in. Ett livscykelperspektiv innebär således inte att man kan välja ut en viss del i en produkts livscykel som exempelvis utsläpp från fabriksanläggningar eller under själva användningen av produkten.

Att erbjuda upphandlingskriterier med ett livscykelperspektiv

Kriterieklivets syfte är att erbjuda upphandlingskriterier med ett livscykelperspektiv, vilket resulterar i mätbar klimatpåverkan uttryckt i koldioxidekvivalenter (CO₂e). Att kunna presentera resultaten från offentlig upphandling i termer av kvantifierad klimatpåverkan är en förutsättning för att kunna visa hur den offentliga upphandlingen kan bidra till att nå våra internationella klimatåtaganden enligt Parisavtalet.

Utgångspunkterna för att beräkna produkters klimatpåverkan beskrivs i internationella standarder. De två viktigaste är de internationella standarderna för livscykelanalyser, LCA (ISO 14040/44) och miljövarudeklarationer, EPD (ISO 14025). För att kunna jämföra olika produkters klimatpåverkan krävs det att LCA-beräkningarna gjorts på samma sätt. Detta säkerställs genom hänvisning till produktspecifika regler (PCR), vilka närmare beskrivs på [EPD Internationals hemsida](#).

Läs mer om LCA, PCR och EPD

Ladda ner	Kriterier	Nivå	Typ	Kriteriegrupp	
☐ Spara	Information om ursprung - enkla produkter	Basnivå	Teknisk specifikation	Frigående system inomhus	▼
☐ Spara	Information om ursprung sammansatta produkter - ägg och mjölk	Avancerad nivå	Teknisk specifikation	Frigående system inomhus	▼
☐ Spara	Produktionsform - frigående system inomhus	Basnivå	Teknisk specifikation	Frigående system inomhus	▼
☐ Spara	Antibiotikaföreskrivning	Avancerad nivå	Teknisk specifikation	Frigående system inomhus	▼
☐ Spara	Ansvarfullt producerad fodersoja	Avancerad nivå	Teknisk specifikation	Frigående system inomhus	▼
☐ Spara	Ej syntetiska färgämnen i foder	Basnivå	Teknisk specifikation	Frigående system inomhus	▼
☐ Spara	Ej näbbtrimning av värphöns	Basnivå	Teknisk specifikation	Frigående system inomhus	▼
☐ Spara	Hälsoredovisningssystem	Spijutspetsnivå	Teknisk specifikation	Frigående system inomhus	▼
			Teknisk	Ekologisk	

Strategisk upphandling och politiska dimensioner

- Strategisk upphandling både synliggör och döljer frånvaron av politisk uppmärksamhet
- Målkonflikter förskjuts nedåt och utåt

Tillbaka till början
och vägar framåt...

Blick mot framtid

Beredskap och säkerhet: nygamla värden gör intåg

Leveranssäkerhet? Protektionism? Suveränitet? Återtagsinitiativ?

Produkt- och leverantörskontroll: avtalsuppföljning i fokus

Garantier, märkningar och andra "administrativa genvägar"?
Skiktning mellan och på marknader?

Förstärkt komplexitet

Ökad samordning och ökad användning av
upphandlingskonsulter? Fler och nya mellanhänder?

Nya spänningar och målkonflikter

Mer forskning behövs!

Stort tack för uppmärksamheten

Kommentarer, frågor, reflektioner?

emma.ek@spa.gu.se